

OKUMADAN GEÇME

Arel Medya'nın gözünden Yanyalı Fehmi'nin hikâyesi ■ 4'te

İnuit Konsey Başkanı Arel Medya'ya konuştu ■ 8'de

Kuzey'in Tircisi'nin Mersin'den Norveç'e uzanan yolculuğu ■ 11'de

Fırtına Vadisi'nde kara kovan balının peşinde 50 yıl ■ 14'te

Düşünce De Ölmez Kalem De Kalemın Hikâyesi

Kalem kimi zaman bambu ya da saz oldu, kimi zaman çivi ya da metal... Günümüzde ise tabletlerin bile özel kalemi var artık. Düşünce var oldukça o da yazmaya devam edecek.

Kurşun kalem, dolmakalem, mürekkepli kalem... Artık bir ihtiyaçtan öte anlamları var; kalem, markanın, kimliğin ve şıklığın da bir unsuru. İnsanoğlu var olduğu günden bu yana iletişim kurmak için pek çok yolu denemiş: Dumanla, resimle, sesle-sözle ve yazıyla aktarmış düşüncelerini, isteklerini... Kalem, bu noktada sözün yazıya dökülmesine aracı olmuş.

Günümüzde ihtiyacın ötesinde anlamlar yüklenmiş de bugünkü formuna kavuşana kadar uzun yollardan geçti kalem. Mısır, Roma ve Yunan medeniyetlerinde bambu ve saz gibi bitkilerin içi boş sapları kalem olarak kullanılıyordu. Bu kâmiş kalemler kağıdın üretilmesiyle beraber kaz, kuğu, karga gibi kuşların kanatlarındaki tüylerle yer değiştirdi. Tüy

kalemler mürekkebe daldırılarak kullanılmaya başladı. Bu kalemler uzun yıllar varlığını sürdürse de kullanımı büyük titizlik istediği için bugün kullandığımız gibi pratik bir hal alması önemliydi.

1600'lü yılların ortasında İngiltere'de grafit madenlerinin bulunması kurşun kalem için önemli bir adım oldu. 1790'da seramiği bulan Josef Hardtmuth, sertlik oranları belirlenebilen kurşun kalemler üretmeye başladı.

18. YÜZYILIN SONUNDA TÜKENMEZ KALEM

Bugün kurşun kalemleri kullanmaya devam etmek de yazının daha kalıcı olması için kalemin içine mürekkebin yerleştirilmesi önemliydi. Bazı kaynaklara göre John Mitchell,

bazılarına göre Johanne Jantssen, bazılarına göre ise Perregrine Williamson tükenmez kalem ilk bulan isim olarak adlandırıldı. Önce kim tarafından kullanıma sokulduğu net olarak bilinmese de 18. yüzyılın sonuna doğru dünyanın çeşitli yerlerinde tükenmez kalemin bulunduğu açık. Böylece makine yapımı çelik ucun imal edilmesiyle Romalılar döneminden beri bilinen mürekkepli metal kalem bugünkü formuna yakın bir hal aldı.

1878'de Alonzo Townsend tarafından patenti alınan stilografik kalem, bugün kullandığımız tükenmez kalemlerin öncüsü sayılır. Başlarda kullanışsız bulunduğu için seri üretimine geçilmeyen tükenmez kalem, ilgisiz gibi görünse de uçak endüstrisinin gelişmesiyle yaygınlaştı. Dolma kalem içindeki mürekkep atmosferik basınçta dolduruluyordu. Uçaklar iki üç kilometrenin üzerine çıkınca basınç düşüyor ve kalemin içindeki mürekkep akıyordu. II. Dünya Savaşı sırasında Amerikan

Kalem, bugün ihtiyacın çok daha ötesinde anlamlar taşıyor. Birçok kişi için gücün, kimliğin, olgunluğun, kültürün, şıklığın ya da zarafetin bir göstergesi.

Hava Kuvvetleri uçuş personeli için uçuş esnasında kullanabilecekleri kalemler üretilmeye başlandı. Bu kalemler başlangıçta havacılar tarafından kullanılırken zamanla yaygınlaştı. "Pilot kalem" kavramının kökeni de buradan geliyor.

2.220 EURO'YA KALEM

ABD ve Avrupa'da sadece kalem satan dükânlar ve kalem koleksiyonculuğuyla ilgili dergiler olduğunu söylersek, belki bu sevda-

nın boyutları daha iyi anlaşılabilir. Bu merakın sahiplerine yönelik olarak, bazı özel olaylar için özel ve sınırlı sayıda kalemler üretilir. Örneğin ünlü kalem markası Faber-Castell'in, 2003'ten beri senede sadece 2 bin 500 adet ürettiği 'Pen of The Year' konseptli dolma kalem 2009 tasarımında, kalemin gövdesi at kuyruğu ve at yelesinden yapıldı. Yazı yazmanın kişisel hissi simgelemesi için elde yerleştirilen iki renkli altın uç, farklı kalınlıklarda hazırlandı. Eğer kendi atınızın kılından

özel bir üretim yaptırmak isterseniz, fiyatı 2 bin 200 Euro.

KİŞİSEL EŞYALAR ARASINDA ÜST SİRALARDA

Kalem, bugün ihtiyacın çok daha ötesinde anlamlar taşıyor. Birçok kişi için gücün, kimliğin, olgunluğun, kültürün, şıklığın ya da zarafetin bir göstergesi. Koleksiyonunu yapanlardan belli markalar dışında kalem kullanmayanlara kadar pek çok kişiye rastlamak mümkün. Adeta bir mücevher! Kalem bir servet yatırımları bile var. Kişiselleştirilme özelliği çok yüksek yani. Etrafınıza göz attığınızda, kaleme özel olarak hassasiyet gösteren pek çok kişiyle karşılaştığınıza şahit olacaksınız.

İLK TÜKENMEZ KALEM 12.5 DOLAR

İlk tükenmez kalem 1945 başlarında Buenos Aires'te Eterpen şirketi tarafından piyasaya çıkarıldı. Bir Amerikalı iş adamı da bu büyük buluşun ABD'ye aktarılması için faaliyete girişti. "Su altında yazabilen ilk kalem" olarak reklam edilen tükenmezler, ABD'de umulunun da ötesinde bir ilgi gördü. 29 Ekim 1945 günü New York'ta Gimbel's mağazalarında tanesi 12.5 dolardan satışa çıkarıldı ve akşama kadar tam 10 bin adet satıldı.

AREL REPOST

YIL: 8 / 2024

Yaz özel sayısı

İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ ADINA İMTİYAZ SAHİBİ
Özgür GÖZÜKARA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Öğr. Gör. Aykut AYKANAT

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Arş. Gör. Gürkan ŞEN

HABER MÜDÜRÜ
Özkan EMRE

TASARIM
Nazire ALACA

DANIŞMANLAR

Arş. Gör. Ömer Batuhan AKGÜNER

Arş. Gör. Duygu NEŞELİ

Arş. Gör. Esra ÇINAR

HABER MERKEZİ

Ahmet Enes GÖKCAN

Dilara Nur ŞAHİN

Gökalp ÇİFÇİ

Güler EFE

Mihriban LUŞ

Nazire ALACA

Tahir DİKMEN

Yağmur BAYANSALDUZ

Zehra ÖZKAN

Türkiye, basın ilkelerine uymaya söz vermiştir. Haber, fotoğraf kaynak gösterilerek kullanılabilir.

İki öğrenci, binlerce izleyici: “..İnsan bir şeyleri severek yaptığı zaman peşini bırakmak istemiyor”

İstanbul Arel Üniversitesi Yeni Medya ve İletişim Bölümü öğrencileri, Damla Bozkuş ve Buse Güller’in hazırladığı “Yanyalı Fehmi Lokantası” belgeseli, Arel Medya’nın şimdiye kadar en çok izlenen içeriği oldu. Bozkuş ve Güller, belgesel süreci hakkında ArelRepost’a yorumlarda bulundu.

📷 Tahir Dikmen

Yanyalı Fehmi Lokantası adlı belgesel projeniz Arel Medya Merkezi’nin en çok izlenen projelerinden oldu. Proje süreciniz nasıl başladı?

Proje sürecimiz, Dr. Öğr. Üyesi Enes Dönmez hocamızın dersinin ödevine bir konu bulup onun belgeselini çekmemizi istemesiyle başladı. Dersteyken artık konular belir-

lenecekti ve biz bu konuları hocamıza bildirecektik ve sonrasında medya merkezinde bunu onaylatıp çekim sürecine başlayacaktık. Biz konuyu belirledikten sonra Enes hocamız fazlasıyla beğendi ve biz o yer ile görüşme sürecine başladık. Öncesinde mail adreslerini bulduk ve oradan mail attık fakat herhangi bir dönüş sağlanmadı.Sonrasında Yanyalı

Fehmi Lokantası’nın 3. kuşaktan temsilcilerinden Ergin Bey’e sosyal medya adresinden ulaştık fakat mesajımızı görüntüleyip cevap vermedi. Sonrasında lokantayı aradık ve bir şekilde bizi Ergin Bey’e yönlendirmiş oldu. Telefon konuşmamız olumlu geçti ve çekim gününü belirlemek için ön görüşme ayarladık. Sonrasında görüşmeye gittik lokantayı

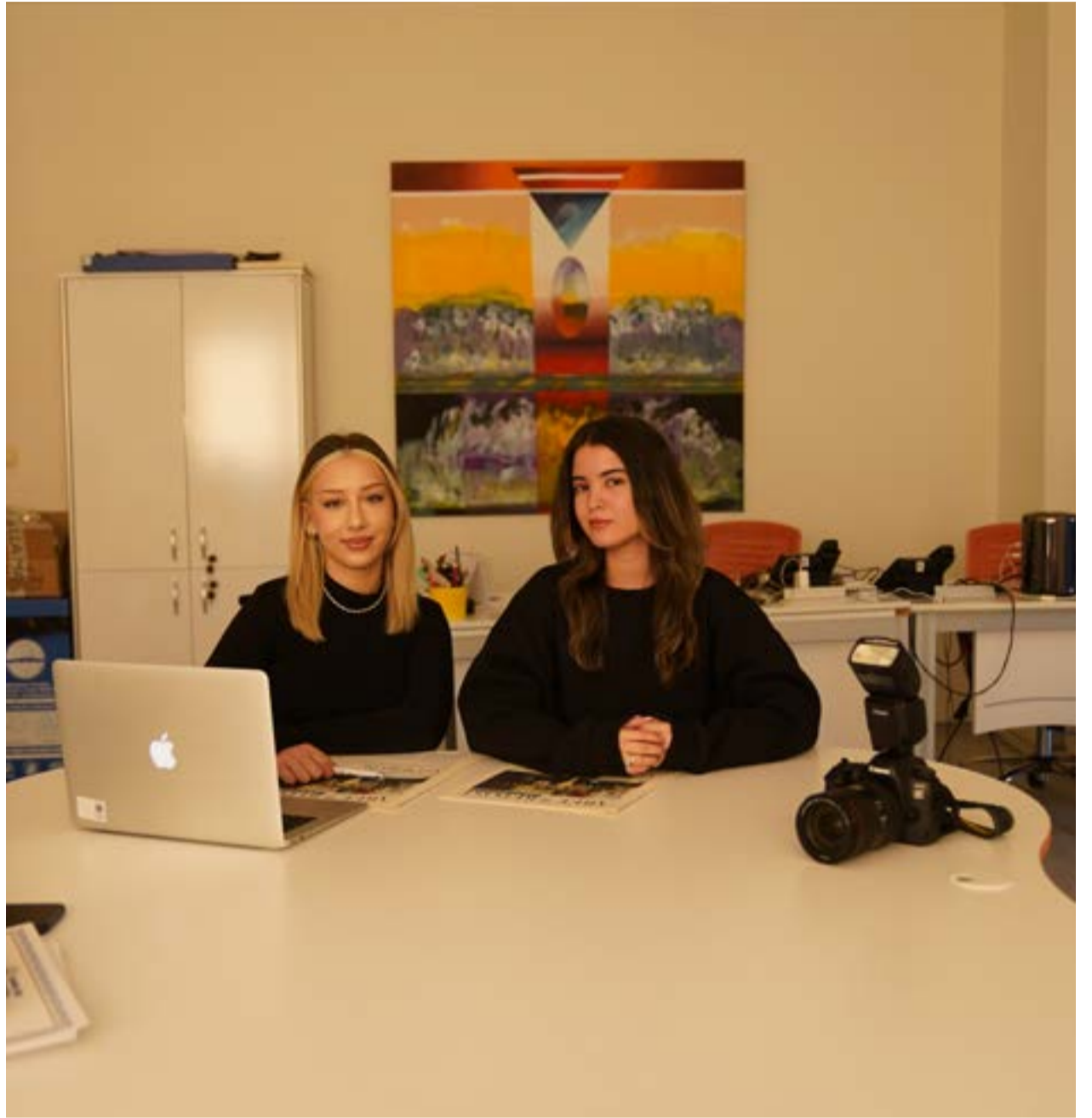
inceleme fırsatımız oldu. Ergin Bey ile tanışıp belgesel hakkında konuştuk. Birçok şeyi kafamızda oluşturup gönül rahatlığıyla Yanyalı Fehmi Lokantası'ndan ayrılmıştık. Tabii bu görüşmelerden sonra artık mutluyduk ve Arel Medya Merkezinde hocalarımızla belgeseli nasıl yapacağımız hakkında bilgiler aldık. Röportaj sorularını hazırladık ve örnek belgeselleri inceledik ve ortak bir şekilde süreci ilerlettik. Özkan hoca bize kamerayla ilgili bilgiler verdi. Örnek fotoğraf, videolar vesaire çektik ve çekim öncesi bize de pratik olmuş oldu. Bu şekilde çekime kadar kamera ve gimbal öğrenerek süreci hızlandırmış olduk. Sonrasında Aykut hoca bize çekim öncesinde bir kez daha oraya gitmemizi söyledi. Çünkü artık kafamızda çoğu şeyi oturtmuştuk ve belirlediğimiz kurguları Ergin Bey ile konuşmamız daha iyi olabilir diye düşündük ve Özkan hoca ile beraber gitmiş bulunduk. Gittiğimiz gün aynı zamanda da Ergin Bey ile röportajı tamamlamış olduk. Hazırladığımız röportaj sorularını soruyor olmak bizi o zaman çok heyecanlandırmıştı ve ilk röportaj yapma deneyimimiz bazı dil sürçmelerine rağmen gayet güzel ilerlemişti. Ve tabii sonrasında tekrar gidip iç mekân, dış mekân çekimleri derken gayet başarılı bir şekilde çekimi bitirmiş olduk. Sonrasında kurgu aşamaları bir tık zorlasa da Özkan hocamızın da yardımları ile süreç yönetimini çok güzel bir şekilde başardık. Müzik seçimleri, ara görüntüler, röportajı kurgulama aşamaları hepsi birer güzel anı olarak kalmış oldu. Ve tabii ki Arel Medya Merkezi'nin en çok izlenen videosu olması da ayrı bir gurur kaynağı.

Sizin için Yanyalı Fehmi Lokantası'nı diğer lokantalardan ve tıpkı Yanyalı Fehmi Lokantası gibi "Kültürel Miras" olarak nitelenen yerlerden ayıran unsur ne oldu?

Burası 1919 yılında kurulmuş yani 105 yıllık tarihi bir lokanta. Aslında bizi ilk heyecanlandıran Cumhuriyet'in kuruluşundan bile daha eski oluşu idi. Şu anda 3 kuşaktır devam ediyor, babadan oğula oluyor oluşu çok ilgi çekici ve duyguyu da içinde barındıran bir şey. Aynı zamanda saraydan gelme tarifler ile hala bu denli lezzetlerini koruyor oluşları gayet olumlu bir özelliği. Biz çekim sırasında tamamen tesadüf bir şekilde oranın müdavimi ile tanıştık. Kendisi Murat Tuzcu Bey gerçekten çok kibar ve naif biriydi. Onunla da röportaj yaptığımızda çok eski dönemlerden beri bu lokantaya geldiğinden bahsetmişti. Bence bu çok ilgi çekici bir şey. Aynı zamanda da çalışanlarının da işlerinde yükselebilmeleri için çok emek sarfetmesi gereken bir yer. Her şeyi ince eleyip sık dokuyor oluşları burayı özel ve titiz kılıyor. Kısacası tarihinin bu kadar eski olması burayı anlamlı kılıyor ve bizim de en çok ilimizi çeken bu oldu.

Yanyalı Fehmi Lokantası sizin ilk belgesel projeniz. Bu sürece başlamadan önce ne gibi zorluklar yaşadınız?

En çok zorlayanlardan birisi de Yeni Medya ve İletişim Bölümü öğrencisi olarak kameraya hâkim olmayışımızdı. Uygulamalı derslerimizin çoğunu pandemi döneminde aldığımız için kamera tutmuş değildik. Bu sebeple nasıl olacağını düşünüyorduk. Aynı zamanda da video her ne kadar uzun olmasa da ortaya

Önemli olan bunu ne denli severek yaptığımızdır. Bir anımız vardı onu da eklemek isteriz. Yanyalı Fehmi Lokantası'nın iç mekân çekimlerini bitirdikten sonra, araya bir de dış mekân çekimleri koyarız düşüncesi ile Kadıköy'de dolaşmaya başladık. Özkan hoca bize bir şeyleri çektiriyor biz de burayı da çekelim diye önerilerde bulunuyorduk. Her yerde olduğu gibi Kadıköy'ün oralarda da çiçekçi ablalarımız var. Biz de o tarafa doğru çekim yaparken çiçek satan kadın kameraya doğru biraz hareket yaparak gerilmişti. Tabii böyle daha birçok şeyle karşılaşmıştık. Bu bizim ilk çekim deneyimimiz olduğu için tuhaf gelmişti fakat gerçekten görüntüler bilgisayara aktarıldıktan sonra o sahneyi izlediğimizde çok gülmüştük.

çok fazla görüntü çıkıyor. Ve tabii röportaj da bir hayli uzun... Bunun kurgusunu yapmaya çalışırken daha ilk kez röportaj deneyimi edinen bizler bir tık strese girmiş olabiliriz. Bir belgeseli çekmek veya aslında herhangi bir şeyi çekiyor olmak gerçekten hiç basit bir şey değilmiş. Bu denli ince eleyip sık dokunan bir işin kurgusunu önce bir kafada canlandırıyor olmak, örneklere bakmak, hayal gücünün devreye girmesi ve özgünlüğü bir yerden yakalamaya çalışmak kolay şeyler değil. Çok kısa bir sahneyi çekebilmek için üç buçuk saat kadar Kadıköy'de dolanmışlığımız var. Hem aşırı keyifliydi hem de gerçekten biraz zordu. Ama her işin bir zorluğu vardır.

Arel Medya Merkezi'nde projenizi gerçekleştirmenin bu zorlukları aşmada etkisi oldu mu?

Tabii ki oldu. Hocalarımız zaten bize her noktada çok yardım etti. Özkan hoca çekimlerde hep bizimle birlikteydi ve zorlandığımız aşamalarda bize yardımcı oldu. Aynı zamanda da çekim öncesinde Medya Merkezi'nde kamera ile ilgili bizlere çok yardımcı oldu ve bu bize cesaret katmış oldu. Sonuç olarak ilk projemizdi ve bir noktada çekingen davranabiliyorduk. Özellikle kamera ile ilgili konularda çok deneyim sahibi değildik. Bunları belirli bir seviyeye kadar getirmiş olduk ve

kendimizi olan güvenimiz de artmış oldu. Zaten her ekipman Arel Medya Merkezi tarafından sağlanıyor. Alanı olan her öğrenci kesinlikle gidip bir şeyler öğrenebilir. Bu yüzden her anlamda çok yardımcı olunuyor.

Çekim esnasında neler yaşadınız? Karşınıza nasıl zorluklar çıktı? Bir belgesel çekiminde yönetmenlik yapmak, kamera kullanmak ve bu süreci doğrudan deneyimlemek nasıl bir tecrübedir?

Yönetmenlik yapmak gerçekten çok keyifli bir şey. Özellikle kurgu aşamasında bu daha çok öne çıkmış oldu. Kurgu aşaması aslında her şeyin, o malzemenin ortaya çıktığı anlardan biri ve çok önemli bir nokta. Hangi sahneler eklenecek veya nereler çıkarılacak hepsini kafanda oluşturup ona göre yön verdik ve

Güzel bir ekip işi oldu ve zorluklar da en az seviyeye inmiş oldu. Ortaklaşa yapılmış keyifli bir süreçti bu sebeple.

belgesel bittiği zaman sahneleri biz ayarladık, hangi sahnelerin nerede olması gerektiğine karar verdik, ara sahnelere hangi müzikler gelecek bunların hepsini ayarladık ince eleyp sık dokuduk, yaptığımız işe olan aitik duygumuz daha da arttı. Bu sebeple yönetmenlik yapıyor olmak gerçekten çok keyifli ve heyecanlıydı. Sonrasında bitmiş halini tamamen izlediğin zaman ne kadar güzel yerlere değinmiş veya tam olması gerektiği gibi olmuş, her şeyi gayet güzel oluşturmuşuz diyebiliyoruz. Aynı zamanda da kamera kullanmaya bu kadar uzak kalmamıza rağmen gerçekten süreci iyi yönettiğimizi düşünüyoruz. Aslında çok da bir zorluk olduğu söylenemez. Hatta her şey yolunda ilerledi. Bunun en büyük sebeplerinden birisi de Ergin Bey'in çok kibar oluşuydu. Çünkü siz orada bir amaç için bulunuyorsunuz ve ortaya bir içerik çıkaracaksınız. Ve elinizdeki malzemeniz aslında bir lokanta ve oranın da bir sahibi var. Ve size o an evinde hissettiriyor olması ve her şeye çok kibarca yaklaşıyor oluşu bizi hiçbir şeyde zorlamadı ve çekim sürecimiz çok keyifli geçti. Hatta Ergin Bey'in mutfak sahneleri de belgeselimizde mevcut. Bizi kırmadı ve tatlı yapmış bulundu. Bu sebeple burayı iyi ki

seçmiş diyoruz. Gayet güzel sahneler ortaya çıkmış oldu ve seyircileriyle buluştu.

Çekim sonrası kurgu aşamasında nasıl zorluklar yaşadınız? Neleri dikkate aldınız?

Kurgu aşaması ilk kamerayı elimize aldığımız andaki çekimsizliğimizden sonra en tedirgin olduğumuz kısımdan biriydi. Açıkçası bu konuda da fazlaca deneyimsiz ve öğrenmeye açtık. Öncelikle Özkan hocamız ile neyin nasıl yapılacağı hakkında konuştuk. Başlarda bize yardım etti ve en azından bir iki sahneyi birleştirerek neyin nasıl olacağını biz de görmüş olduk. Elimizde belgeselin büyük kısmını oluşturacak bir sahne var. O sahne de tahmin edildiği üzere Ergin Bey ile yaptığımız röportaj sahnesi. Bu sahne yirmi sekiz dakikaya tekbül ediyordu. Önce bu sahneyi deşifre ile başladık. Sorulara verdiği tüm cevapları detaylarıyla yazıya döktük. Hangi dakikada hangi soru sorulmuş ve kaçınıcı dakikada ne cevap vermiş gibi detayları oluşturduktan sonra gerisi çok hızlı bir şekilde geldi. Sonrasında o sorulardan elediklerimiz oldu derken bir şeyler ortaya çıktı. Sahneler ayarlandı ve yerine eklenecek müzikler seçildi. Bunların hepsini çok güzel bir şekilde ayarladığımızı düşün-

yorum. Dikkate aldığımız şeylerden biri tabii ki de devamlılık ve bütünlüktü. Birbirinden kopmuş sahneleri kimse izlemek istemez. Bu sebeple konuştuğu sözlerde hangi sahnelerin geleceğini ayarlamamız gerekiyordu. Mutfaktan bahsettiği sırada mutfak sahnelerinin gelmesi gibi bir örnekle bunu daha da açıklığa kavuşturabiliriz. Bütünlük sağlamak ve müzik seçimleri önemli ayrıntılar. Her ne kadar kurgu aşamasında ilk deneyimimiz olduğu için çekimsiz davrandığımız anlar olsa bile, Özkan hocamızın da yardımlarıyla ortaya güzel bir belgesel çıktığını düşünüyoruz.

Bu belgeselin, okuduğunuz bölüm kapsamında size ne gibi katkıları oldu?

Okuduğumuz bölümler ile ilgili ufkumuzu geliştiren bir belgesel süreci oldu. Öncelikli olarak kendimize olan güvenimizi ve saygılığımızı arttı. Biz de bir şeyler yapabiliyoruz düşüncesinin insana ne kadar keyif veren bir şey olduğunu anladık. Alanımızı genişlettik mesela. Biz bu alanda da bir şeyler yapabiliriz düşüncesi nüfuz etti beynimize. Bu sebeple kendimizi birçok alanda geliştirebiliriz düşüncesi ile yolumuzda ilerliyoruz. Portföyümüze ekleyebileceğimiz güzel bir belgesel

oldu. Bunun gibi daha birçok olumlu şeyler söylenebilir. Bölümümüzü tanımaya başladık çünkü pandemi ile beraber çok afallamış ve tembel bir haldeydik. Kendi alanımız ile ilgili konularda aktif oluyor olmak ve yeni şeyler öğrenmek daha enerjik bir tutumda olmamızı sağladı. O yüzden iyi ki bu bölümü seçmişim. Gerçekten çok kapsamlı ve insanın kendisine bir sürü yeni şey katabileceği tükenmek bilmeyen, dünya ile bağdaştırılabilecek kadar uçsuz bucaksız bir bölüm olduğunu söylemek mümkün.

Sizin için ilk tecrübe olan Yanyalı Fehmi Lokantası belgeselini bitirdiğinizde neler hissettiniz? Bu süreci genel olarak nasıl değerlendirirsiniz?

Çok gururlandığımızı söyleyebiliriz bence çünkü ortaya yeni bir şey koymuş olduk. Bizim de bir eserimiz var ve sergileniyor, izleyicilerini bekliyor. Yarışmalara göndermeyi düşünüyoruz ve bunun için de ayrıca çok hevesliyiz diyebilirim. Özellikle son zamanlarda Arel Medya'nın Youtube kanalında en çok izlenen video oluşu da bizi çok onurlandırdı. Belgesel bittikten ve platforma yükledikten sonra ailemizin de izlemiş olması çok

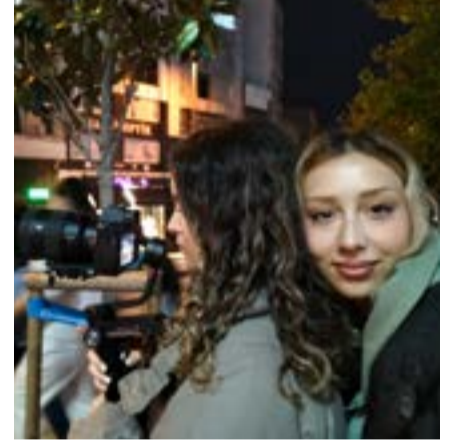
Bir ressamın boş tuvali karşısına alıp bir şeyler karalamasının verdiği hoşnutluk gibi düşünülebilir. Siz de orda bir üretkensiniz ve bir şey yaratacaksınız. Eşsiz ve herkesinkinden farklı çünkü o sizin eseriniz, sizin dokunuşlarımızla birlikte özel kalıyor. Çünkü insan gerçekten başarılarla imza attığı zaman ve bir şeyleri severek yaptığı zaman peşini bırakmak istemiyor.

keyif vericiydi. Kendimize olan güvenimizin gelmesi "Yeni projeler de üretsek nasıl olur?" sorusunu bizlere sordurtmuş oldu. Çok keyif ve hevesle bir şeyler üretebildiğimiz bu süreç ve sonrası bizim için harika birer anı olarak kaldı ve daha nicelerine diyebiliriz.

İlk belgeselinizin kattığı tecrübeyi ilerideki projelerinize nasıl katkı sağlayacağını düşünüyorsunuz, ufukta yeni projeler var mı?

O ilk tecrübeyi atlattıktan sonra bence gerisi her zaman daha kolay oluyor. Çünkü biz ilki yaşadık ve neden ikinci olmasın sorusunu sordurttu. Şu anda bir şeylere çok daha hakimiz ve bir daha böyle bir belgesel çekecek olursak kendimizden daha emin olacağımızı düşünüyoruz. İlerideki projelere en çok deneysel açıdan olumlu olacak bu belgeseli ortaya koymak planlanan zaman diliminden biraz daha uzun zaman aldı. Ve bir sonraki süreçte yeni bir proje ortaya çıkaracak olursak daha kısa sürede bir şeyler ortaya koyarız gibi gözüküyor. İlk deneyimimizin verdiği o kurgu aşamasının aslında ne kadar keyifli olduğunu görüyor oluşumuz da gerçekten kurgunun çok güzel bir şey olduğunu göstermiş oldu. Bir ressamın boş tuvali karşısına alıp bir şeyler

karalamasının verdiği hoşnutluk gibi düşünülebilir. Siz de orda bir üretkensiniz ve bir şey yaratacaksınız. Eşsiz ve herkesinkinden farklı çünkü o sizin eseriniz, sizin dokunuşlarımızla birlikte özel kalıyor. Bu sebeple şu anlık olmasa da ilerleyen zamanlarda mutlaka bu tarz bir projenin başında tekrar olmak isteriz hatta bu alandan ilerlemeyi bile düşünüyoruz. Çünkü insan gerçekten başarılarla imza attığı zaman ve bir şeyleri severek yaptığı zaman peşini bırakmak istemiyor.

“Batı odaklı olan eğitim, *kimliğimize ve ihtiyaçlarımıza dayanmıyor*”

Arel Medya olarak Kutup Araştırma Heyeti İnuit Konsey Başkanı Lisa Koperqualuk ile bir söyleşi gerçekleştirdik. Arş. Gör. Çiğdem Sofuoğlu moderatörlüğünde gerçekleşen söyleşide öğretim üyeleri Doç. Dr. Mehmet Taragay Ayçe ve Prof. Dr. Aşkın İnci Sökmen Alaca, Koperqualuk'a merak edilenleri sordu. Koperqualuk, Kuzey Kutbu'ndaki yaşama, eğitim sorunlarına ve İnuitlerin uluslararası varlığına dair önemli açıklamalarda bulundu.

📷 Gökalp Çiççi

Çiğdem Sofuoğlu: Bugün oldukça özel bir konukla beraberiz; **Lisa Koperqualuk.** Ben **Çiğdem Sofuoğlu, İstanbul Arel Üniversitesi'nde araştırma görevlisi ve Yıldız Teknik Üniversitesi'nde doktora öğrencisiyim. Bugün pek önemli bir konu hakkında konuşacağız. Lisa, bize kendinden söz edebilir misin?**

Lisa Koperqualuk: Öncelikle bu kıymetli röportaj daveti için İstanbul Arel Üniversitesi'ne teşekkür ederim. Nunavik, Kuzey Québec, Puvirnituq'da doğdum. Orada ilkokula gittim. Hayatımın ileriki zamanlarında oradan ayrıldım. Sonrasında lisansımı Montreal'de bir üniversitede siyaset bilimi üzerine yaptım. Ondan da sonra Québec şehrinde bulunan Laval Üniversitesi'nde Antropoloji üzerine yüksek lisans yaptım.

ÇS: Şu anda Kuzey Kutbu'nun hangi bölgesinde yaşıyorsunuz?

LK: Ben Montreal'de yaşıyorum ancak tüm ailem orada yaşıyor. Ait olduğum topluluğun adı Puvirnituq. Nunavik bölgesinde yaşıyordum. Burası benim doğduğum yer ve Kanada'da, Quebec eyaletinin bir parçası. Bu bölge 13,000 nüfusa sahip ve bu nüfusun yüzde 85'i İnuit.

ÇS: Şu anda yaşadığımız coğrafyanın zorlukları nelerdir?

LK: Kanada coğrafyası, İnuit Nunangat. Eğer coğrafyadan bahsedecek olursak, bilemiyorum. Belki de bu tam olarak sadece yaşadığımız coğrafi sorunlar değil ancak büyük çoğunluğu genç olan bir nüfusumuz var. Bu da eğitim sorunlarını beraberinde getiriyor. Ve tabii bir de uzak olmanın getirdiği sorunlar var. Ayrıca, Güney Kanada'daki gibi Kanada'nın diğer bölgelerinden daha yüksek bir yoksulluk oranımız var. Bununla beraber iş kolu sayısı az. Çünkü burası, Kanada'nın büyük şehir merkezlerinden çok uzakta. Ama sağlık merkezlerimiz, devlet dairelerimiz, okullarımız, hemşire istasyonlarımız var. İnuitler inşaat sektöründe olduğu gibi kendi işlerine sahip. Ayrıca birçok sanatçımız var, İnuit sanatçılar ve şarkıcılar. Sağlıklı bir büyüme oranımız var ama bu konut ihtiyacını artırıyor. Yani konut altyapısı eksik. Aslında tüm Arktik bölgesinde konaklama ihtiyaçlarına yönelik büyük sorunlarımız var. Ve iletişim teknolojisi ile ilgili diğer sorunlar da var, yani iletişim teknolojisi altyapısı gereksinimleri. Bildiğiniz gibi internet için, uyduya güveniyoruz ve fiber optiklerin topluluklarımıza gelmeye başlaması yeni bir durum. Artık daha yaygın hale geliyor ama bölgemizin uzaklığından dolayı büyük zorluklar var, evet.

ÇS: Bu zorluklarla Kanada hükümetinin ihtiyaçlarınızı tam olarak karşıladığını söyler misiniz?

LK: Bölgelerimize göre konaklama, sağlık hizmetleri, eğitim açısından ihtiyaçlarımızın tam olarak karşılanmadığını kesin olarak söyleyebilirim. Kültürel olarak uyumlu derslere geçemediğimiz takdirde eğitim büyük bir sorun teşkil ediyor. Tarihteki asimilasyoncu politikalarından ötürü Batı odaklı olan eğitim, kimliğimize ve ihtiyaçlarımıza dayanmıyor. Yani eğer eğitim sistemimizi kendimize göre ayarlarsak, müfredatın nelere öncelik verileceğini ve nasıl olacağını biz belirleriz. Birçoğumuz bunu belirliyoruz. Gerçekten güncel meselelerle ilintili olan bazı programlar var. Bunlar İnuit tarihi, İnuit

Özel olarak kendi bölgemde Türkiye Türkleriyle tanışmadım ama Güney Kanada'da Türklerle tanışan ve onlarla ilişkileri olan diğer İnuitlerin varlığından haberdarım. Kuzey Kutbu'nun bir yerlerinde bir Türk bile yaşıyor olabilir. Çünkü bu ilişkilerin varlığını ve çocukları olduğunu duydum. Yani, evet, Kutuplarda yarı Türk, yarı İnuit çocuklar var.

edebiyatı, Kutup edebiyatı, sanatı, hükümet ilişkileri, federal hükümet ve eyalet hükümeti ile olan siyasi ilişkilerimiz gibi şeyleri ele alır. Öğrencilerimiz bu şeyleri öğrendikleri müddetçe topluluklarımıza geri dönebilir ve toplumuza anlamlı bir şekilde katkıda bulunabilirler. Kısaca bunlar yaşadığımız bazı zorluklar.

ÇK: Tamam. Eğer soruları varsa diğer kıymetli konuşmacılarımıza da söz hakkı vermek istiyorum.

Mehmet Taragay Ayçe: Merhaba, ben İstanbul Arel Üniversitesi'nden Doç. Dr. Mehmet Taragay Ayçe. Koperqualuk Hanım, benim İnuktitut öğretmenim ve aynı zamanda değerli bir arkadaşım. Ve şimdi, Lisa. İnuit toplumu diğer toplumlarla kültürel iletişim kuruyor mu?

LK: Bu ilginç bir soru. Çünkü bizim Kuzey Kutbu bölgesine yayıldığımızı biliyorsunuz. Bu göz önünde bulundurulduğunda iletişim projelerimizin olması için gerçekten çok az imkânımız var. Ama örneğin Fransa'da, İnuktitut öğrenme programının oluşturulduğunu biliyorum. Yani Paris'te İnuktitut öğrenen insanlar var. Bu çok ilginç bir program çünkü bu insanların bazıları zaten dilimizin temel bilgine

sahip olarak Kanada'ya geliyorlar. Ve şu an aynı zamanda arkadaşım olan bir tanesini tanıyorum ve kendisi İnuit örgütümüzde çalışıyor ve tamamen İnuktitut konuşuyor.

MTA: Nakurmiik (Teşekkürler)

LK: İlaali (Rica ederim)

MTA: Hangi toplumla kültürel ve geleneksel olarak benzer olduğunuzu düşünüyorsunuz?

LK: Yine ilginç bir soru, çünkü biz de daima kökenlerimizi merak etmişizdir. Asyalı insanları gördüğümüzde, bazen espri olarak onlara kuzenlerimiz deriz, ama bu, birbirimizi gerçekten tanıdığımız veya benzerliklerimizi gerçekten bildiğimiz anlamına gelmez. Ama bilmek gerçekten ilginç olurdu.

MTA: Türk toplumu sizi seviyor ve merak ediyor. Siz bölgende Türklerle hiç tanıştınız mı?

LK: Özel olarak kendi bölgemde Türkiye Türkleriyle tanışmadım ama Güney Kanada'da Türklerle tanışan ve onlarla ilişkileri olan diğer İnuitlerin varlığından haberdarım. Kuzey Kutbu'nun bir yerlerinde bir Türk bile yaşıyor olabilir. Çünkü bu ilişkilerin varlığını ve çocukları olduğunu duydum. Yani, evet, Kutuplarda yarı Türk, yarı İnuit çocuklar var.

MTA: Çok güzel. Peki İnuit halkı Türkleri biliyor mu? Kuzey Kutbu'nda Türkler nasıl biliniyor?

LK: Biz, Türkler veya tarihleri hakkında çok şey bilmiyoruz. Bu yüzden Türk tarihi hakkında bilgi sahibi olduğumda büyüleniyorum. Tarihe oldukça ilgi besliyorum. Ve ne zaman kökenler hakkında, mesela İstanbul ve İstanbul'un nasıl Türkleştiği gibi konularda bilgi edinsem, bunlar benim için hayranlık verici tarih anlatıları. Evet ama dil veya ülke olarak, Türkiye hakkında çok şey bilmiyoruz.

MTA: Daha önce İnuit halkı olarak Türkiye ile kültürel ve ticari ilişkiler yaşadınız mı?

LK: Hayır, yaşamadık. İnuit olarak özel olarak herhangi bir ülke ile birebir ilişkilere sahip değiliz, çünkü her birimiz, aslında dört ülkede yaşıyoruz, ama ben Kanada'danım. Yani ilişkiyi kuran Kanada olur, Alaska olur veya Grönland'ın içindeki bölgeler olur. Grönland ve Danimarka'nın bunun gibi ilişkileri var. Yani uluslararası yaptığımız işler aracılığıyla ilişkimiz var. Yani şu anda İnuit Kutup Konseyi'ni hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli'nde temsil ediyorum. Yani bu tür ilişkiler uluslararası arenada gerçekleşir ve çok ilginçtir. Çünkü İnuit sesini getirmek için oradayız.

Aşkın İnci Sökmen Alaca: Tamam, size son soruları soruyorum, ben uluslararası ilişkiler profesörüyüm. Adım Aşkın İnci Sökmen Alaca. İnuit topluluğu, Kuzey Kutbu'nda Türk üniversitelerinin bilim, eğitim ve sanat alanlarında çalışmalarına sıcak bakıyor mu? Bu soruyu sordum çünkü biz, üniversitemizde Polar, Uzak ve Okyanus Enstitüsü'nü açmayı planlıyoruz. Bu nedenle, bu ilişkiyi bölgelerinizde geliştirmemiz gerektiğini düşünüyoruz.

LK: Evet. Bu da ilginç bir soru, bu tür iş birliklerinin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Şu anda size bir örnek verebilirim. ICC Kanada, İnuit Kutup Konseyi Kanada, sürdürülebilir deniz taşımacılığı için Memorial Üniversitesi ile iş birliği yapıyor, çünkü bu, gün geçtikçe önemli bir konu haline geliyor. Ve bu iş birliğinin konusuna bağlı çünkü konuya bağlı olarak, bunun gibi araştırmalarda iş birliği türünden bir ilişkiye doğrudan sahip olabiliriz. Ama bir üniversite kurmak bambaşka bir şey. Bu farklı, ama bir iş birliği yapmak mümkün, evet.

AİSA: Teşekkür ederim. Türkiye'nin bölgenizde bir okul, fabrika, hastane veya ticaret merkezi açmasını veya sera kurmasını nasıl karşılırsınız? Belki Türkler bölgenizdeki sorunlarınıza yardımcı olmak istiyorlardır. Bunu nasıl karşılırsınız?

LK: Aman Tanrım! Bunun kimin ilgisini çekebileceğini görmek için topluluklarımızla ve bölgelerimizle görüşülmesi gerektiğini düşünüyorum. Tabii bir de bir şey kurmak veya bir şey yapmak için, bunu Kanada üzerinden yapmanız gerektiğini zannediyorum. Tabii, ayrıca toplumlarımızla iyi iletişim kurmayı da gerektiriyor.

AİSA: Kanada hükümeti bu konularda yabancı yatırımcıları destekliyor mu, özellikle de Türk yatırımcıları?

LK: Bilmiyorum. Kanada hükümetinin belirli projeler için bütçe sağladığını biliyorum, evet. Araştırmak ve belirli projeler kapsamında ge-

Kuzey Kutbu'nda turizm farklı şekillerde gerçekleşiyor. Ve İnuit toplulukları turizme açıklar. Turizm, İnuitlere kültürlerini paylaşma ve aynı zamanda ekonomik kalkınma için fırsatlar sunuyor. Yani buna belirli bir yere kadar açıklar. Ayrıca dikkatli olmamız gerekiyor çünkü turizm, yolcu gemilerini ve meraklı insanları beraberinde getiriyor. Topluluklarımıza direkt bir zararı olmasa bile karaya çıkıp bazen belirli görülecek yerleri tahrip edebiliyorlar.

lişmekte olan ülkelere yardım etmek için. Ama bu konuda sorunuzu cevaplayamam. Gerçekten bilmiyorum. Bunu incelememiz gerekir.

AİSA: Şu anda Kuzey Kutup bölgesi her zaman uluslararası gündemde, genellikle çevresel yıkımlar konuşuyoruz ama madalyonun diğer yüzü turizm. Ve Kutup insanları turizme sıcak bakıyorlar mı?

LK: Kuzey Kutbu'nda turizm farklı şekillerde gerçekleşiyor. Ve İnuit toplulukları turizme açıklar. Turizm, İnuitlere kültürlerini paylaşma ve aynı zamanda ekonomik kalkınma için fırsatlar sunuyor. Yani buna belirli bir yere kadar açıklar. Ayrıca dikkatli olmamız gerekiyor çünkü turizm, yolcu gemilerini ve meraklı insanları beraberinde getiriyor. Topluluklarımıza direkt bir zararı olmasa bile karaya çıkıp bazen belirli görülecek yerleri tahrip edebiliyorlar. Bu yüzden turistleri nasıl karşıladığımız konusunda dikkatli olunmalı ve bir plan doğrultusunda hareket edilmeli.

AİSA: Bu bölge halen bir gizem ve dünya çapında birçok insan orada neler olup bittiğini merak ettiğini düşünüyorum. Belki turizm bu türden düşüncelere cevap verebilir. Ve son olarak Türkiye'den ve Türk halkından beklentileriniz neler?

LK: İnuit Circumpolar Konseyi, şu anda ger-

çekleşen iklim değişikliğine ilişkin hükümetlerarası panel ve kalıcı danışmanlık statüsü kazanmak için çok çalıştığımız Uluslararası Denizcilik Örgütü gibi uluslararası arenalara girdiğinde devletlerin taleplerimizi onaylaması gerekiyor. Yani örneğin UDÖ'da ihtiyacımız olan şey, kalıcı danışmanlık statüsü kazanmamız için Türkiye'nin sözlü destek göstermesi. Bu çok makbule geçen ve ihtiyacımız olan bir şey çünkü biliyorsunuz, biz uluslararası süreçlerle ilgiliyiz ve bu bizim kendi kaderimizi tayin etmemizin bir yolu. Kuzey Kutbu ile ilgili uluslararası karar alma süreçlerinin bir parçası olmak için yönetimimizi kullanmak, yerli halk olarak bize göre temel hakkımızdır. Kuzey Kutbu'nda yaşıyoruz ve Kuzey Kutbu'na ait özel bilgilere sahibiz. Bu nedenle Türkiye'den gelen her türlü destek derinden takdir edilmektedir. Ve bunun ilişkimizi de geliştireceğini düşünüyorum.

AİSA: Kıymetli röportajınız için teşekkür ederiz.

LK: Teşekkürler.

MTA: Taima? (Kapatıyoruz?)

LK: Taima. (Kapatıyoruz.) Beni davet ettiğiniz için teşekkür ederim.

ÇS: Geldiğiniz ve bilgilerinizi ve içgörünüzü bizimle paylaştığınız için teşekkürler.

LK: Rica ederim. İlaali. (Rica ederim.)

Binlerce Takipçiyle *Norveç Yollarında*

Murat Yıldız'ın Norveç serüveni altı yıl önce başladı. Mersin'den Arendal'a giden Yıldız bir taraftan tır şoförlüğü yapıyor diğer taraftan da binlerce takipçisine Norveç'i anlatıyor. İşte onun hikâyesi...

✎ Dilara Nur Şahin - Güler Efe

Norveç'e gitmeye nasıl karar verdiniz? Neler etkili oldu? Kendi ülkeniz yerine neden Norveç'te yaşamak istediniz? Sizi buna iten ne oldu?

Türkiye'de iken eşim de ben de çalışıyorduk ama birçok çalışan gibi bizim de gelecek kaygılarımız vardı. Ekonomik durumumuzu masaya yatırdığımızda hiçbir zaman ev sahibi olma imkânımızın ya da dilediğimiz gibi bir hayatı

yaşama fırsatımızın olmayacağı aşıkardı. Ayrıca çocuklarımıza sahip olduğumuz imkânlar dâhilinde güzel bir gelecek sunabilme ihtimali de yoktu. Ekonomik sebeplerin yanında giderek yozlaşan bir toplum yapısı, birbirine saygısı olmayan insanların günden güne artması ve ahlaki değer yargılarının günden güne ehemmiyetini kaybediyor oluşu da bizi kendimize yeni bir ülke arayışına sürükledi diyebilirim.

Tabi bu anlattıklarımın tamamı benim fikrim, bir başkası aksini düşünebilir. Eşimin hamile olduğunu öğrendikten sonra artık yurt dışı kararımızı kesinleştirdik. Önceliğimiz tamamen doğacak çocuğumuzdu. İnsan anne-baba olunca bu sorumluluğa da sahip oluyor. Araştırmalarımız neticesinde gerek çocuğumuz gerekse bizler için Norveç'in güzel bir başlangıç olacağına karar verdik her ne kadar sıfırdan bir

hayat kurmanın bizi zorlayacağını bilsek de. **Norveç'e gittikten sonraki süreci nasıl anlattırsınız? Genel adıyla tırcılığı (karayolu taşımacılığı sektörünü) neden ve nasıl seçtiniz?** Uzun süren iş arama çalışmaları, mülakatlar, resmi prosedürler, vize vs. işlemlerinden sonra Norveç'e ayak basabildik. O zamanlar işverenin yardımıyla ilk evimi tuttum. İlk olarak İngilizce ile iş hayatına giriş yapmış oldum.

YENİ BİR DİL

Ama Norveççe dilini öğrenmeden gerek iş hayatında gerek toplum nezdinde bir yerlere gelebilmenin pek de mümkün olmadığını görünce hemen dil kursuna kayıt oldum ve haftanın belli akşamlarında iki yıl devam eden bir kurs süreci oldu. Neyse ki sonunda Norveççemi B2 düzeyine getirmeyi başardım ve ulusal sınavda bunu belgelemiş oldum. Bu benim için yeni kapıların açılması anlamına geliyordu. Çünkü gerçekten "bir dil bir insan" sözünü atalarımız boşuna söylememişler. O zamanlar büyük bir market zincirinin internet mağazası siparişlerinin kuryeliğini yapıyordum minibusle. Kazancımın ailem için yeterli düzeyde olmadığını gözlemleyince kısa yoldan nasıl daha iyi işler bulabilirim yollarını araştırma-

ya başladım. Norveç gibi doğası insan eliyle bozulmamış bir ülkede şoförlük yapınca her gün bu manzaralara şahit olmak da bana huzur veriyordu ve bundan uzak kalmak istemiyordum. Şoförlüğün burada toplum nezdinde saygıdeğer bir iş olduğunu gördüm, çünkü Norveç coğrafyasında, ekstrem kış şartlarında ve genelde dar olan yollarda bu mesleği icra etmek hiç kolay değildi. Tır ehliyeti almak için belediyenin iş bulma kurumu olan NAV'a başvurduğum. Bu ehliyetin maliyeti 15 bin euro'nun üzerindediydi ve bunu karşılama imkânım yoktu. Gerekli değerlendirmeler neticesinde uygun gördüler ve bana yeni bir hayatın kapılarını aralayacak olan CE sınıfı ehliyet alma sürecim resmen başladı. Kurs ve sınavlar tamamen Norveççe dilindeydi, Türkiye'de alışık olduğumuz kurs mantığından daha farklı ve fazlasıyla zorlayıcı bir dönemdi benim için. Yaklaşık altı ay süren eğitim ve bir dizi sınavlar neticesinde ehliyetimi aldım ve bir ay içinde iş bulup yeni mesleğime başladım.

YENİ BAŞLANGIÇLAR

Eşim de bu süreçte yetişkinler için özel olan liseden dil eğitimini tamamladı ve şu anda University of Agder'de medya ve iletişim bölümü

öğrencisi, iki yıl sonra mezun olacak. Onun adına da çok mutluyum. Kızım şu an beş buçuk yaşında, kreşe gidiyor hem Türkçe hem de Norveççeyi anadil olarak kullanabiliyor. Bir de 2023 Temmuz'da oğlum dünyaya geldi. Oğlumun şansına geçen yaz evimizi de almak nasip oldu. İki kişi ve bir bavulla geldiğimiz ülkede altı yılın sonunda dört kişi olduk ve kendi mütevazı evimizde hayatımızı sürdürüyoruz.

Norveç şartları ile Türkiye şartlarını karşılaştırdığımızda neler söyleyebilirsiniz?

Öncelikle toplum yapılarının ve insanların birbirleriyle iletişimlerinin farklı olduğunu söyleyebilirim. Herkes karşısındakinin fikirlerine saygı duyuyor ve ötekileştirmiyor. Giydiğiniz, şekline şemalimize takılmadan sizi dinliyor. İnsanlar birbirine güveniyor ama kolay kolay samimiyet kurmuyorlar. Bu durumu ilk başta yadırgamıştım ama sonradan ne kadar faydalı olduğunu gördüm. Bu sayede kendinize ve çevrenizdekilere bir sınır koyabiliyorsunuz. Çocuklara çok değer verildiğini söyleyebilirim. Gerçekten ülkelerini onlara emanet edecek şekilde düşünerek ona göre çocuklara her türlü imkanları sunarak gelişimlerine fırsat sağlıyorlar. Okulların çok fazla

İki kişi ve bir bavulla geldiğimiz ülkede altı yılın sonunda dört kişi olduk ve kendi mütevazı evimizde hayatımızı sürdürüyoruz.

imkanları var gerek spor faaliyetleri gerekse sosyal imkanlar olarak. En önemli farklardan biri de alım gücü kesinlikle.

NORVEÇ'İN ŞARTLARI

Norveç'te karı koca çalışan bir ailenin genelinde evi, iki arabası, bot veya karavanı, bir dağ evi (bunlar hytte diyor) sahibi olmak gayet normal ve bunlara sahip olmak için emekliliği beklemelerine gerek olmuyor. Yaptıkları mesleklere ve kazançlarına göre on ile yirmi yıl içinde bunların hepsine sahip olabiliyorlar. Ayrıca güvenli bir ülke, adalet sistemi çok iyi oturmuş. İnsanlar kural ve kaidelere uyarak yaşamayı ahlak edindiği için burada yaşayan insanlar genelde huzurlu.

Sosyal medyada işinizle ilgili içerik üretmek nasıl aklınıza geldi? Buna nasıl karar verdiniz?

Norveç hakkında yeterli düzeyde Türkçe içerik üreten olmadığını gördüm. Türkler tarafından merak edilen bir ülkeydi ama insanların fikir sahibi olabilecekleri pek fazla imkân yoktu. Açıkçası ilgi çekeceğini düşündüm ve geldiğimiz noktada doğru bir adım attığımı söyleyebilirim.

Bu süreçte pişman olduğunuz şeyler var mı varsa nelerdir?

Şimdilik bir pişmanlığım yok umarım da olmaz.

Norveç'teki bir iş gününüz bir önceki günden ne kadar farklı?

Genel olarak lojistik sektöründe bir gün diğer bir güne denk olmaz. Konu Norveç olunca bir de işin içine hava durumu ve ekstrem şartlar giriyor. Hiçbir günüm diğerine denk değil ve her gün ayrı bir aksiyon diyebilirim. Sabah araca geldiğimde acaba bugün beni neler bekliyor diyorum hep. Sosyal medya paylaşımlarımda da çok bu konuyu ilgi çektiğini görüyorum. Tabii bir de geçtiğim manzaralı yollar, fiyatlar, doğal güzellikler de cabası.

Eşinizin mesleğiniz hakkında düşünceleri nelerdir, aileniz için mesleğinizin zorluklarını nasıl anlatabilirsiniz?

Bu mesleği tercih ederken eşimle de enine boyuna konuştuk. O aslında benim en büyük destekçim oldu bu süreçte. Her ne kadar günübürlük çalışıyor olsam da bir gün diğerine denk olmadığı için bazen eve geç geliyorum ve çocuklarım yatmış oluyor. Sabah erken çıktığım için onlar uyuyor oluyor genelde akşam da onlarla vakit geçiremeyince üzü-

lüyorum bu duruma. Hafta sonları acısını çıkartmaya çalışıyorum.

Taşıdığınız yükler arasında sizi şaşırtan şeyler nelerdir? Anılarınızı paylaşır mısınız?

Bir keresinde gerçek boyutlarda bir inek maketi taşımıştım onu hiç unutmuyorum. Bir ara sıfır km. sandıklı motosiklet teslimatı yapıyordum o da değişikti açıkçası. Bazen bir seferde araçta yedi, sekiz tane oluyordu.

Türkiye'ye dair en çok neyi, neleri özleyorsünüz?

Tek kelimeyle cevap vereceğim. Yemekleri!

Takipçileriniz en çok ne ile ilgili yorumlar atıyor? Sizden istekleri oluyor mu?

Toplumsal farklılıklar, kurallar ve buradaki insanların yaşantıları üzerine paylaştığım içerikler üzerine çok yorum geliyor. İnsanlar

ister istemez kıyaslamalar yapıyor. Norveç'e gelip deneyimleme fırsatına sahip olmadıkları konular ve görmek istedikleri yerler hakkında istekte bulunuyorlar.

Türkiye'deki kamyon/tır arkası sözleri Norveç'te de var mı? Siz olsanız aracınızın arkasına ne yazardınız?

Burada öyle bir kültür yok. Eğer böyle bir şey yapma imkânım olsaydı ve aracımın arkasına yazı yazmak isteseydim böyle insanlık adına mesaj verici bir şey olmasını isterdim. Aslında ben bunu düşünmüştüm. "Bu dünya bir imtihansa kâğıdımı verip çıkmak istiyorum." Neden bunu söylüyorum çünkü insanoğlu dünyada gerçekten çok zor imtihanlardan geçiyor. Bizler Müslümanız yani ahiret inancına hepimiz sahibiz. Bu güzel bir cümle tabii kime uyar kime uymaz bilmiyorum ama böyle efsane bir söz kendimce.

ŞİFANIN PEŞİNDE 50 YIL

Mustafa Memoğlu, çocukluğundan beri Fırtına Vadisi'nde kara kovan balı üreticiliği yapıyor. Ormanın derinliklerinde, dev gürgen ağaçlarına yerleştirdiği kara kovanlarda bir kültürü yaşatmaya çalışıyor.

✎ Aykut Aykanat

✎ Gökhan Değirmenci

Patika yoldan çıkıp, ayakta durmanın çok güç olduğu bir eğimde Orman Gülleri'ne (yerel ismi kumar) tutunarak tırmanıyoruz. Dağın yamacından zirveye olan bu tırmanış hiç kolay değil; çürümeye başlamış yaprakların zemini kayganlaştırması, sert dikenli bitkilerin sizi yara içinde bırakması... Diğer önemli bir sorun da her an ayıyla karşılaşma riski. Ama bu konuda çok da endişeli değiliz, Alman kurdu Ateş'e güveniyoruz. Ateş, Mustafa Abi'nin Fırtına Vadisi'ne bakan bu gürgen ormanda en yakın arkadaşı. Yarım saat sonra dev bir gürgen ağacının yanına varıyoruz. Başımızı kaldırdığımızda ağacın ortasındaki kara kovana görüyoruz. İşte bu kara kovan ve onun içinde bal

“Dedemle ne ağaçlara tırmandık. Arılara yuva olsun diye bu ormanda kaç ağaca kara kovan bıraktım! Bana diyorlar ki 66 yaşına geldin ağacın tepesinde işin ne! Bunu bal için yapmıyoruz ki. Bu kültür.Fırtına'da yaşayan her çocuk, kız olsun erkek olsun bu işi bilmeli.”

yapan arılar Mustafa Memoğlu için 50 yıldır azalmayan bir tutku... Ağaca iple tırmanırken bir taraftan da çocukluk günlerine dönüyor: “Dedemle ne ağaçlara tırmandık. Arılara yuva olsun diye bu ormanda kaç ağaca kara kovan bıraktım! Bana diyorlar ki 66 yaşına geldin ağacın tepesinde işin ne! Bunu bal için yapmıyoruz ki. Bu kültür. Fırtına'da yaşayan her çocuk, kız olsun erkek olsun bu işi bilmeli.” Konuşma kesiliyor. Mustafa Abi, ağaçta kara kovanın sabitlendiği yere varıyor. Elindeki körüğü ateşliyor ve kovana tütsülemeye başlıyor. Kara kovanın kapağını açıyor, içeride tamamıyla arı tarafından yapılmış balmumlarını görüyoruz. Bu tütsüleme arıların sakinleşmesi

için önemli ama işlevi sadece bu değil. İlkbahar ve sonbaharda arıların bakımı yapıldığı dönemde de kullanılıyor. Gürgen ağacının çürümüş yerleri kurutularak talaş haline getiriliyor. Bu talaşın yerel ismi 'putri'. Putrinin körüğün içinde yakılmasıyla oluşan dumanla kara kovan tütsüleniyor ve arılar çok tehlikeli parazitlerden korunuyor. Aynı zamanda kendir de kullanılıyor arıları bitlerden korumak için. Mustafa Abi ağaçta çok durmuyor. Bu yıl arılar çok bal yapamamış. Ama çok da umursamıyor bu durumu. O kovanını ev edinen arılara minnettar! Balın az olması onu çok da şaşırtmıyor. İklimin değişimi, bölgeye özel Kafkas cinsi arıların melez arı-

larla yer değiştirmesi ve 1960'lı yıllardan beri bölgeye, arılara musallat olan Varova paraziti... Eski yıllarda bir kara kovandan 60 kilo bal çıkması sıradanken şimdilerde bu olağanüstü karşılanıyor.

NEDEN KARA KOVAN BALI BU KADAR DEĞERLİ?

Kara kovan balının bu kadar değerli olmasının nedeni, ihlamur ağacından yapılmış kovanlar içinde mumsuz, besin takviyesiz, tamamen arının kendi kendine bırakılmasıyla elde edilen bal olması. Oysa fenni arıcılıkta hem besin takviyesi yapılır hem de yapay balmumları konulur kovanın içine. İşte bu yüzden kara kovan balının balmumları ağızda erirken fenni arıcılıktaki bal mumları damağımıza yapışır. Mustafa Abi sepetindeki bal mumlarından bir parça verip bunu test etmemizi istiyor. Hakikaten de bal mumu ağızımızda eriyor. Geri dönüş yolunda bu işin en keyifli tarafının ne olduğu soruyoruz. Ona göre bir kültürün yaşiyor olması ve kuşaktan kuşağa aktarılması tarif edilemez bir mutluluk. Ama en çok doğal ortamda bulunan ve yuva arayan arı kolonilerini gördüğünde heyecanlanıyor: "Düşünün, bir ağacın dalında milyonlarca arı yuva aramaya çıkmış, kılavuz arılardan haber bekliyor. İşte bu karşılaşma o kadar heyecanlı ki! Hemen ağaca tırmayıp kraliçe arıyı alıp kovana yerleştiriyoruz. Eğer orayı yuva kabul ederse değmeyin keyfime..."

Eğer siz de bu kültürün nasıl yaşadığını gör-

mek ve ritüellerini öğrenmek istiyorsanız Mustafa Abi'nin kapısını çalacaksınız.

GÜRGEN AĞACI ÇOK ÖNEMLİ

Kara kovanlar genelde ihlamur ve kızılğaçtan yapılıyor. Kovanların gürgen ağacına bırakılmasının nedeni doğada kendi halinde yaşayan arı kolonilerinin bu ağacın gövdesindeki çürümüş dal kovuklarına yuva yapma eğilimi... Yaban hayatında yaşayan arıların kara kovanları yuva yapma ihtimali artsın diye kara kovanlar gürgen ağacına bırakılıyor. Arı yuva yaptıktan ve kovana alıştıktan sonra kara kovan, rüzgâr almayan, önü güneye bakan herhangi bir yere konumlandırılabilir.

2MM HER ŞEYİ DEĞİŞTİRİYOR

Melez olmayan Kafkas arısının çiçeklerin özünü toplayan dil uzunluğu 6.6-7.25 mm arasında değişiyor. Oysa melez olan ve yaygın olan Kafkas arısının dil uzunluğu 5 mm... İşte bu fark kaliteli bal için çok önemli. Mustafa Memoğlu'na göre rakımı 1500'ün üzerinde olan bölgelerde hâlâ saf Kafkas arısı var ve bunlar dil uzunluklarından dolayı çiçeklerin ta dibindeki özü de toplayabiliyor. Diğer bir fark da saf ve melez olan arıların kat ettiği mesafe. Saf Kafkas arısı Doğu Karadeniz'in olumsuz hava şartlarında dahi kovandan 5-6 kilometre uzaklıktaki çiçeklere ulaşabiliyor.

Kara kovan balı üreticiliği hem zahmetli oluşu hem de üretimi az yapılabildiğinden diğer bal üreticiliğine göre daha maliyetli olduğu için

ülkemizde hemen hemen durma noktasına gelmiş. Kara kovan balı % 100 doğal bir bal. Özellikle tedavi edici ve bakterilere karşı koruyucu özelliği var. Kara kovan balı yanık tedavisinde, ülser, boğaz ve göz enfeksiyonlarının tedavisinde de çok etkili sonuçlar vermekte. Türkiye'nin birçok bölgesinde kara kovan balı üreticiliği yapılmakta. Doğu Karadeniz'in hem zengin bitki örtüsü hem de yüksek rakımlarda hâlâ saf Kafkas arısının varlığı burada üretilen balı daha da özel kılıyor.

